

Aspectele-cheie de audit și incidența lor asupra situațiilor financiare ale entităților listate

Conf. univ. dr. habil. Daniel BOTEZ,
Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău,
Facultatea de Științe Economice,
e-mail: daniel63331@yahoo.com

Lect. univ. dr. Oana-Anuța STÂNGACIU,
Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău,
Facultatea de Științe Economice,
e-mail: stangaciu@ub.ro

Asist. univ. dr. Anatol MELEGA,
Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava,
Facultatea de Economie, Administrație și Afaceri,
e-mail: melega.anatol@usm.ro

Lect. univ. dr. Mihaela ENACHI,
Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău,
Facultatea de Științe Economice,
e-mail: enachi_mihaela@yahoo.com

Rezumat

Această cercetare analizează modul în care implementarea Standardului Internațional de Audit 701 – Comunicarea aspectelor-cheie de audit în raportul auditorului independent (ISA 701), introdus de International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) în 2015 și devenit obligatoriu din decembrie 2016, afectează transparența și integritatea rapoartelor financiare ale companiilor listate la Bursa de Valori București (BVB). ISA 701 încurajează o comunicare mai eficientă a aspectelor-cheie de audit, subliniind importanța acestora în consolidarea calității auditului statutar. Studiul de față se focalizează pe modul în care aceste aspecte-cheie sunt identificate și comunicate în rapoartele de audit și pe impactul lor asupra comportamentului investitorilor și deciziilor luate de conducerea entităților. Lucrarea a avut ca punct de plecare 83 de entități listate la Bursa de Valori din București, iar în urma aplicării de criterii stricte, pentru asigurarea relevanței și comparabilității informațiilor, eșantionul a fost redus la 40 de entități, pentru care au fost analizate tendințele în prezentarea aspectelor-cheie de audit între anii 2020 și 2022. Rezultatele sugerează o legătură semnificativă între claritatea și amploarea comunicării acestor aspecte și deciziile strategice ale managementului, care se reflectă direct în evoluția financiară a companiilor. Această analiză contribuie la literatura de specialitate prin evidențierea rolului comunicării eficiente a aspectelor-cheie de audit în promovarea transparenței și responsabilității în cadrul entităților listate, subliniind potențialul pozitiv asupra încrederii investitorilor și a stabilității pieței de capital.

Cuvinte cheie: aspecte-cheie de audit (Key Audit Matters); situații financiare; transparență; opinia auditorului; deciziile conducerii; încrederea investitorilor;

Clasificare JEL: M21, M41, M42, O16

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Botez, D., Stângaciu, O.-A., Melega, A., Enachi, M. (2025), Key Audit Matters and their Impact on the Financial Statements of Listed Entities, *Audit Financiar*, vol. XXIII, no. 1(177)/2025, pp. 164-179, DOI: 10.20869/AUDITF/2025/177/004

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2025/177/004>
Data primirii articolului: 14.10.2024
Data revizuirii: 29.10.2024
Data acceptării: 16.01.2025

1. Introducere

În peisajul financiar contemporan transparența și integritatea rapoartelor de audit statutar joacă un rol esențial în menținerea încrederii între investitori și entitățile listate pe piețele de capital. Adoptarea Standardului Internațional de Audit 701 – *Comunicarea aspectelor-cheie de audit în raportul auditorului independent* (ISA 701) de către International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) în 2015, cu aplicabilitate din decembrie 2016, marchează o schimbare de paradigmă în evoluția comunicării în auditul financiar. Acest standard are scopul de a îmbunătăți calitatea și transparența rapoartelor de audit prin evidențierea și comunicarea aspectelor-cheie de audit, oferind astfel o mai bună înțelegere a procesului de audit și a constatărilor acestuia. Inițiativa răspunde nevoii crescute de claritate și relevanță a informațiilor financiare pentru toate părțile interesate, într-un context economic în care informația rapidă și precisă devine din ce în ce mai valoroasă.

În această ordine de idei, scopul lucrării noastre este de a investiga impactul comunicării aspectelor-cheie de audit, conform ISA 701, asupra transparenței și calității informațiilor financiare prezentate de entitățile listate la Bursa de Valori București (BVB). Obiectivele specifice includ: O1: Analiza modului în care aspectele-cheie de audit sunt selectate și comunicate în rapoartele de audit ale entităților listate; O2: Evaluarea impactului comunicării aspectelor-cheie de audit asupra deciziilor investitorilor și ale managementului entităților. O3: Identificarea tendințelor și variațiilor în numărul și tipologia aspectelor-cheie comunicate între anii 2020 și 2022. O4: Examinarea relației dintre prezentarea aspectelor-cheie de audit și evoluția capitalurilor proprii ale entităților listate.

Pentru realizarea acestui studiu, s-a adoptat o abordare cantitativă și calitativă, analizând rapoartele de audit ale unui număr reprezentativ de entități non-financiare listate la BVB. Analiza a inclus examinarea modului în care aspectele-cheie de audit sunt reflectate în rapoartele de audit pentru perioadele financiare 2020-2022, precum și evaluarea impactului acestora asupra evoluției financiare a entităților.

Această lucrare contribuie la literatura de specialitate prin explorarea unui teritoriu relativ nou în auditul financiar: impactul implementării ISA 701 asupra transparenței și calității raportării financiare la nivelul entităților listate pe o piață de capital emergentă, cum este BVB. Prin focalizarea pe comunicarea aspectelor-cheie de audit și

legătura lor cu performanța financiară a companiilor, studiul oferă o perspectivă inovatoare asupra importanței transparenței în auditul statutar și modului în care aceasta poate influența încrederea investitorilor și deciziile conducerii. În plus, oferă o analiză actualizată a comportamentului entităților listate într-un context legislativ și de reglementare în continuă evoluție.

2. Cadrul general conceptual

În anul 2015, IAASB (International Auditing and Assurance Standards Board) a publicat Standardul Internațional de Audit 701 – *Comunicarea aspectelor-cheie de audit în raportul auditorului independent*, cu termen de aplicare începând cu data de 15 decembrie 2016. Aplicarea standardului este obligatorie pentru entitățile cotate, dar se aplică și situațiilor în care auditorul decide să comunice aceste aspecte în raportul său, precum și situațiilor în care legislația îl obligă la aceasta.

Potrivit definiției din standard, aspectele-cheie de audit sunt „acele aspecte care, conform raționamentului profesional al auditorului, au avut cea mai mare importanță în auditul situațiilor financiare ale perioadei curente” (IASB 2020, ISA 701, paragraful 8, p. 787). Scopul acestui standard este de a crește calitatea raportării în auditul statutar prin introducerea în raportul auditorului a unor informații suplimentare. Aceste informații conduc la un grad de transparență mai ridicat și au particularitatea că reprezintă cele mai importante aspecte ale auditului pe care auditorul le-a identificat prin raționamentul său profesional. Introducerea lor în raport aduce un plus de informare cu aspecte care nu erau furnizate utilizatorilor până la intrarea în vigoare a standardului. Ele nu pot înlocui informații care, sub responsabilitatea conducerii, trebuie incluse în situațiile financiare și nu pot substitui argumentele auditorului care conduc la exprimarea unei opinii modificate, constatările care pun în discuție incertitudinea continuității activității sau referirile la un aspect individual din situațiile financiare.

Procedural, activitatea auditorului cu privire la aspectele-cheie cuprinde câțiva pași:

A. Determinarea aspectelor-cheie: Aspectele-cheie de audit sunt selectate dintre aspectele despre care s-a comunicat cu persoanele responsabile cu guvernarea, pe baza raționamentului profesional, reprezentând acele aspecte care au avut cea mai mare importanță pentru auditul situațiilor financiare. De regulă, sunt aspecte care

prezintă situații complexe și care au necesitat și din partea conducerii entității raționamente semnificative. De asemenea, aspectele-cheie pot fi identificate între elementele din situațiile financiare care prezintă interes pentru utilizatorii acestora, dar numai dacă acestea sunt deosebit de importante pentru audit. Este important ca auditorul să determine dacă un aspect-cheie stabilit pentru perioada de audit curentă a fost selectat și pentru auditul situațiilor financiare din perioada precedentă. Dacă auditorul constată încă din perioada de planificare elemente semnificative care ar putea fi identificate ca aspecte-cheie, el va comunica persoanelor responsabile cu guvernanta cum planifică să trateze aceste elemente.

În principiu, între un aspect-cheie selectat și riscul de audit există o legătură directă. Auditul statutar, fiind o intervenție bazată pe evaluarea riscurilor, are ca bază de referință determinarea riscului de denaturare semnificativă a elementelor din situațiile financiare. Astfel, cu cât este mai ridicat riscul de denaturare semnificativă a unui element (cont, clasă de tranzacții sau prezentare de informații) cu atât mai mult auditarea aceluia element implică mai multe raționamente profesionale și lărgirea ariei de investigare, ceea ce îl identifică drept aspect-cheie. Această situație lărgeste aria de investigație a auditorului în ce privește selectarea echipei, apelul la un expert și la persoane cu competențe în domeniul acelor elemente semnificative. Dar nu orice element semnificativ care presupune riscuri de denaturare intră în atenția auditorului în ce privește aspectele-cheie. Riscul aferent acestor elemente poate fi redus în urma colectării probelor și aplicării procedurilor de audit suplimentare.

Prezentarea aspectelor-cheie în raportul auditorului este cerința standardului ISA 701, dar alte standarde internaționale de audit solicită auditorului să includă în scrisoarea către cei responsabili cu guvernanta entității toate aspectele dificile cu care s-a confruntat pe parcursul auditului.

Identificarea aspectelor-cheie de audit este o problemă de raționament profesional al auditorului. De aceea, aspectele-cheie prezentate în raportul său sunt influențate de mărimea entității, complexitatea și natura activităților sale. În principiu, un număr mare al aspectelor-cheie identificate presupune analizarea de către auditor și stabilirea dacă toate aceste constatări reprezintă aspecte-cheie. Standardul atrage atenția că un număr mare al aspectelor-cheie poate contrazice ideea că toate acele aspecte sunt foarte importante pentru audit.

B. Comunicarea aspectelor-cheie: În raportul de audit, aspectele-cheie se prezintă într-un paragraf cu titlul

Aspecte-cheie de audit, utilizând pentru fiecare aspect-cheie un subtitlu corespunzător. Acest paragraf se introduce după paragraful care prezintă baza opiniei sau după cel privind continuitatea activității, dacă acesta există. Formularea de introducere este standardizată astfel: „Aspectele-cheie de audit sunt acele aspecte care, conform raționamentului profesional al auditorului, au avut cea mai mare importanță în auditul situațiilor financiare ale perioadei curente. Aceste aspecte au fost tratate în contextul auditului situațiilor financiare ca întreg și în formarea opiniei auditorului asupra acestora și auditorul nu furnizează o opinie separată cu privire la aceste aspecte” (IASB 2020, ISA 701).

Aspectele-cheie nu se pot substitui situației de exprimare a unei opinii modificate. Aspectele care conduc la exprimarea unei opinii modificate nu pot fi incluse și comunicate prin paragraful referitor la aspectele-cheie. La fel, o incertitudine semnificativă privind capacitatea entității de a-și continua activitatea ar trebui prezentată într-un paragraf separat. În situația în care auditorul consideră că nu sunt aspecte-cheie de prezentat sau că aspectele-cheie sunt cele prezentate în alte paragrafe ale raportului trebuie să introducă în raport aceste informații într-un paragraf distinct.

Ordinea prezentării aspectelor-cheie este o problemă de raționament profesional al auditorului. Pentru fiecare aspect-cheie prezentat în raportul de audit trebuie indicată referința la prezentarea aferentă din situațiile financiare. De asemenea, auditorul trebuie să prezinte raționamentul care a condus la identificarea aspectului drept aspect-cheie și modul în care acel aspect a fost tratat în cursul auditului. Descrierea fiecărui aspect-cheie trebuie făcută fără utilizarea unui vocabular prea tehnic, astfel încât să permită utilizatorilor vizați să înțeleagă argumentele auditorului și informațiile să fie utile acestora deoarece relevanța informațiilor pentru utilizatori este un element important pentru raționamentul auditorului.

C. Comunicarea cu persoanele responsabile cu guvernanta: Auditorul comunică persoanelor responsabile cu guvernanta aspectele pe care le-a identificat drept aspecte-cheie de audit sau faptul că nu consideră că există aspecte-cheie care să fie introduse în raportul său. Comunicarea se face încă din faza de planificare, atunci când auditorul comunică constatările sale preliminare privind existența și identificarea aspectelor-cheie, cât și în timpul efectuării procedurilor de audit și în faza de finalizare a misiunii. Astfel, aceste persoane au posibilitatea să furnizeze auditorului

informațiile pe care le consideră necesare și să ofere clarificări.

D. Documentarea cu privire la aspectele-cheie pune în evidență raționamentele profesionale ale auditorului privind determinarea acestor aspecte, cu prezentarea documentației de audit aferente. Conform unui studiu de specialitate realizat de McGeachy și Arnold (McGeachy și Arnold, 2017), aspectele-cheie pot fi identificate în următoarele elemente (secțiuni) ale situațiilor financiare: Proprietate; Investiții; Evaluare; Imobilizări corporale; Achiziții; Depreciere; Goodwill și alte active intangibile; Investiții financiare; Stocuri; Creanțe; Instrumente financiare; Provizioane; Beneficiile angajaților; Alte datorii. În același timp cu publicarea standardului ISA 701, IAASB (IAASB's Auditor Reporting Implementation Working Group, 2015) a publicat câteva materiale explicative. În unul dintre ele sunt prezentate exemple de elemente care pot constitui aspecte-cheie: Goodwill; Evaluarea instrumentelor financiare; Efectul aplicării noilor standarde de contabilitate; Evaluarea și definirea activelor și datoriilor pentru calculul pensiilor; Recunoașterea veniturilor; Ipoteza continuității activității.

În legătură cu ipoteza continuității activității, prezentată în acest document ca fiind posibil aspect-cheie, menționăm că Standardul ISA 701 prevede la paragraful 4:

„Comunicarea aspectelor-cheie în raportul auditorului nu reprezintă: [...] (c) Un substitut pentru raportarea în conformitate cu ISA 570 atunci când există o incertitudine semnificativă referitoare la evenimente sau condiții care ar putea genera îndoieli semnificative privind capacitatea entității de a-și continua activitatea”. De asemenea, la pct. 15, această prevedere este reluată și dezvoltată: „Un aspect ce generează o opinie modificată în conformitate cu ISA 705 sau o incertitudine semnificativă referitoare la evenimente sau condiții care ar putea genera îndoieli semnificative cu privire la capacitatea entității de a-și continua activitatea în conformitate cu ISA 570 reprezintă, prin natura sa, un aspect-cheie de audit. Cu toate acestea, în astfel de circumstanțe, aceste aspecte nu trebuie descrise în secțiunea Aspecte-cheie de audit din raportul auditorului, iar dispozițiile de la punctele 13-14 nu se aplică. Mai degrabă, auditorul trebuie:

- (a) Să raporteze cu privire la acest(e) aspect(e) în conformitate cu ISA-ul (ISA-urile) aplicabil(e); și
- (b) Să includă în secțiunea Aspecte-cheie de audit o referință la secțiunea Baza opiniei cu rezerve (contrare) sau secțiunea Incertitudine semnificativă legată de continuitatea activității” (IASB 2020).

În concluzie, standardul ISA 701 recomandă ca în cazul aspectelor legate de ipoteza continuității activității să se utilizeze un paragraf distinct în cadrul raportului de audit, iar în paragraful Aspecte-cheie de audit să se facă referință la acel paragraf, dacă este cazul.

3. Revizuirea literaturii

Introducerea conceptului de Aspecte-cheie în audit (KAM) prin Standardul Internațional de Audit (ISA) 701 marchează o evoluție semnificativă în practica auditării, urmărind amplificarea transparenței și înțelegerii raporturilor de audit de către toate părțile interesate. Această inițiativă răspunde nevoii crescute de claritate și relevanță în comunicarea auditorilor, într-un peisaj economic global în continuă schimbare în care complexitatea situațiilor financiare și riscurile asociate operațiunilor companiilor sunt în continuă creștere. În acest context, Petropoulos, Tsiouridou, Boskou și Spathis (2023) și Ariadi, Jasmine și Oktavia (2023) pun în lumină impactul pozitiv al implementării KAM-urilor, demonstrând că aceste materii nu sunt alese în mod arbitrar, ci reflectă o serie de variabile cheie ale societății auditate. Dimensiunea companiei, măsurată prin active totale sau venituri, este un factor determinant în numărul de KAM-uri raportate, sugerând că entitățile mai mari, cu operațiuni și structuri financiare mai complexe, prezintă un grad mai ridicat de risc și, prin urmare, o nevoie mai mare de transparență în audit. Efectul de levier, adică raportul dintre datoria totală și capitalurile proprii, este un alt indicator relevant. Societățile cu un nivel mai înalt de îndatorare sunt supuse unui risc financiar crescut, ceea ce justifică necesitatea unei atenții sporite din partea auditorilor și, implicit, o probabilitate mai mare de a identifica KAM-uri în cursul auditului. Aceasta subliniază rolul KAM-urilor nu doar ca instrumente de comunicare, ci și ca reflectări ale evaluării riscului de către auditori. În același timp, durata mandatului firmei de audit este evidențiată ca având o influență semnificativă asupra numărului de KAM-uri. O relație de lungă durată între companie și firma de audit poate facilita o înțelegere mai profundă și mai nuanțată a afacerii, ceea ce poate conduce la identificarea unui număr mai mare de aspecte critice ce necesită divulgare. Totuși, acest factor ar putea ridica și întrebări legate de independența auditorului, subliniind importanța unui echilibru între familiaritate și obiectivitate. Practic, aceste constatări oferă o perspectivă valoroasă asupra dinamicii dintre caracteristicile entităților auditate și raportarea KAM-urilor, evidențiind rolul esențial

al ISA 701 în îmbunătățirea calității și transparenței auditului. În același timp, lipsa detaliilor specifice privind aspectele ridicate subliniază nevoia de cercetare suplimentară pentru a înțelege mai bine cum și de ce anumite materii devin KAM-uri și impactul acestora asupra percepțiilor părților interesate. Prin urmare, introducerea KAM-urilor constituie un pas important către creșterea responsabilității și relevanței auditurilor, dar este clar că explorarea profundă a factorilor care influențează divulgarea acestora rămâne un teren fertil pentru cercetarea viitoare.

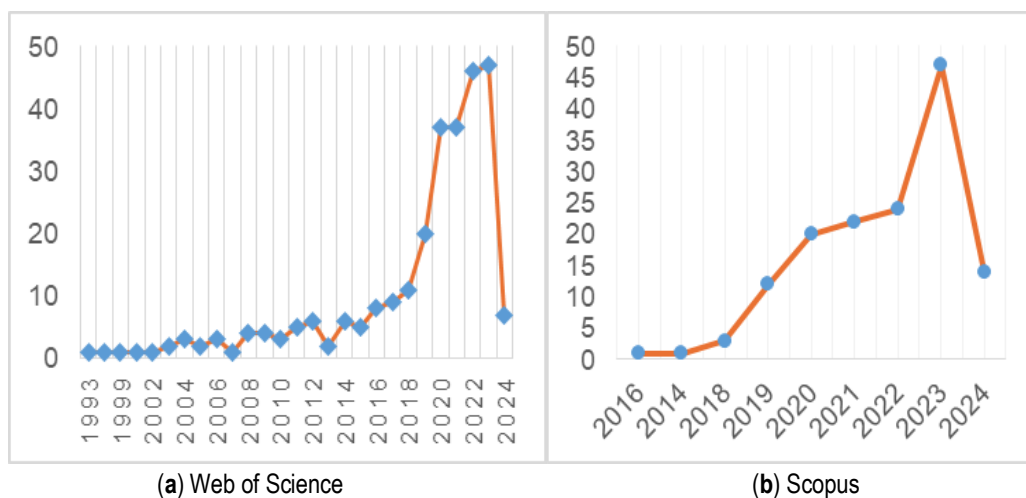
Cercetările se extind la valoarea comunicativă și la specificitatea dezvoltărilor KAM. De exemplu, Sotnikova (2021) din Rusia a analizat standardizarea formulării KAM, în special în ceea ce privește recunoașterea veniturilor și implicațiile sale potențiale pentru calitatea și transparența auditului. Între timp, Ecim, Maroun și Dubois (2023) din Africa de Sud identifică combinațiile de întreprinderi și deprecierile fondului comercial ca fiind dezvoltări KAM comune, subliniind complexitatea acestora și provocările legate de lizibilitate. În plus, Botes, Low și Sutton (2020) și Segal (2019) aprofundează implicațiile mai largi ale dezvoltărilor KAM asupra mediului de audit, subliniind aspecte comune precum fondul comercial, recunoașterea veniturilor și impozitarea. Constatările lor sugerează că dezvoltările KAM abordează deficitul de așteptări în materie de audit, dar ridică, de asemenea, preocupări cu privire la impactul

real al acestora asupra creșterii transparenței și a implicării părților interesate.

Așadar, integrarea KAM-urilor în rapoartele de audit, conform ISA 701, a introdus o nouă dimensiune în comunicarea dintre auditori și părțile interesate, vizând îmbunătățirea calității auditului prin creșterea transparenței și relevanței informațiilor furnizate. Studiile efectuate de Fera, Pizzo, Vinciguerra și Ricciardi (2022) și Tušek și Ježovita (2018) pun în lumină relația dintre guvernanta corporativă și divulgările KAM, sugerând că un cadru robust de guvernanta poate reduce necesitatea unor KAM-uri numeroase, ceea ce indică audituri potențial mai puțin complexe și cu riscuri scăzute. Această corelație subliniază importanța guvernantei corporative în stabilirea standardelor și așteptărilor pentru audituri, precum și în influențarea percepției părților interesate cu privire la integritatea și fiabilitatea informațiilor financiare ale entităților.

Pentru a înțelege mai bine stadiul actual al cercetării și pentru a anticipa direcțiile viitoare în domeniul KAM-urilor și, nu în ultimul rând, pentru a puncta importanța și necesitatea analizei rolului divulgării aspectelor-cheie am efectuat o analiză bibliometrică detaliată a literaturii de specialitate. Această abordare metodologică permite nu doar identificarea celor mai influenți autori, a articolelor și revistelor din acest domeniu, dar și mapează rețelele de colaborare și temele predominante care au captat atenția comunității științifice.

Figura nr. 1. Evoluția numărului de publicații pe tema aspectelor-cheie din audit

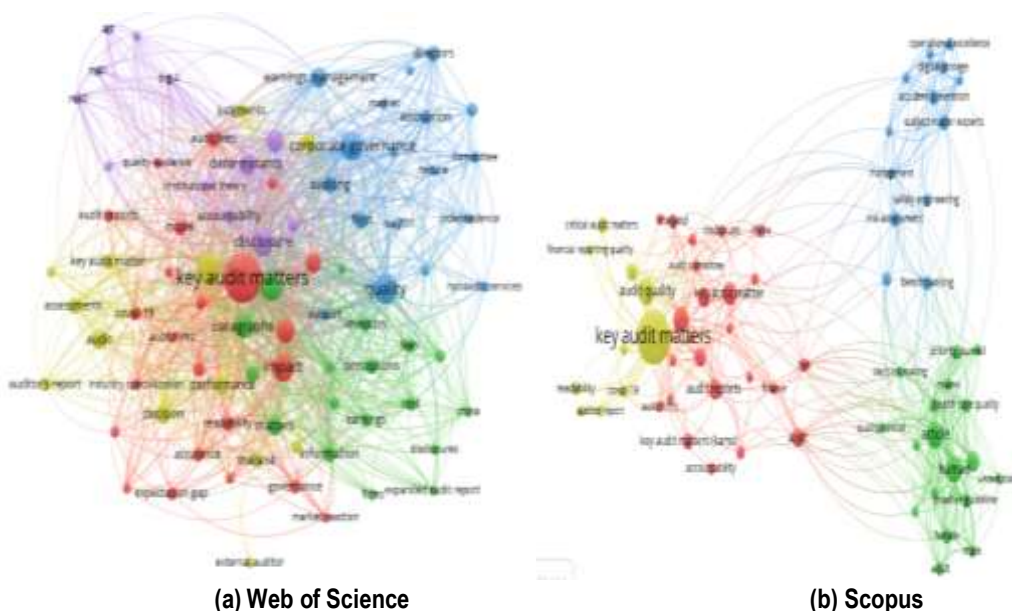
Sursa: dezvoltat de autori

Conform datelor din *Figura nr. 1*, se poate observa o creștere semnificativă în ultimii ani a numărului de publicații pe tema aspectelor-cheie în audit, reflectând interesul crescut al cercetătorilor și al practicienilor pentru această tematică, impusă de schimbările reglementărilor internaționale în materie de raportare a auditului. Aceasta coincide cu introducerea și implementarea ISA 701, care a impus divulgarea KAM-urilor în rapoartele de audit, cu scopul de a spori transparența și de a oferi părților interesate informații mai detaliate și mai relevante despre deciziile și judecățile cheie ale auditorului. Analizând numărul de publicații din baza de date Web of Science (*Figura 1a*), se observă că, începând cu anul 1993, numărul de publicații a fost relativ constant și redus până în 2003, cu o medie de aproximativ o publicație pe an, semnalând un interes inițial moderat pentru această temă. Totuși, din 2004, numărul de publicații începe să crească gradual, marcând o creștere semnificativă, în special din 2016, atingând un vârf de 47 de publicații în 2023. Această creștere notabilă coincide cu perioada post-introducere ISA 701, sugerând că standardul a avut un impact considerabil asupra interesului academic și profesional pentru KAM-uri. În paralel, analiza datelor din Scopus (*Figura 1b*) indică

o tendință similară, deși acoperirea temporală începe mai târziu, din 2014. Aici, creșterea este mai accentuată în perioada recentă, cu o accelerare vizibilă începând cu 2019. De la 12 publicații în 2019, numărul a crescut la 47 în 2023, arătând o dublare impresionantă a interesului în doar patru ani. Această creștere rapidă poate fi interpretată ca un răspuns direct la cerințele de raportare și transparență crescute impuse de ISA 701. Deși anul 2024 arată o scădere a numărului de publicații în ambele baze de date (7 în Web of Science și 14 în Scopus), acest lucru poate reflecta doar o normalizare temporară. Această scădere nu diminuează tendința generală ascendentă, ci mai degrabă punctează fluctuațiile naturale ale producției academice și interesul continuu în domeniu.

În această ordine de idei, susținem că evidența creșterea semnificativă a numărului de publicații pe tema KAM-urilor reflectă un interes academic și practic în expansiune, impulsionat de schimbările în reglementările de audit naționale și internaționale. Această evoluție evidențiază importanța creșterii transparenței în raportarea auditului și a impactului deciziilor și judecăților cheie ale auditorului asupra părților interesate, subliniind rolul esențial al cercetării în adaptarea și îmbunătățirea practicilor de audit în contextul global actual.

Figura nr. 2. Rețeaua bibliometrică a principalelor cuvinte cheie

Sursa: dezvoltat de autori

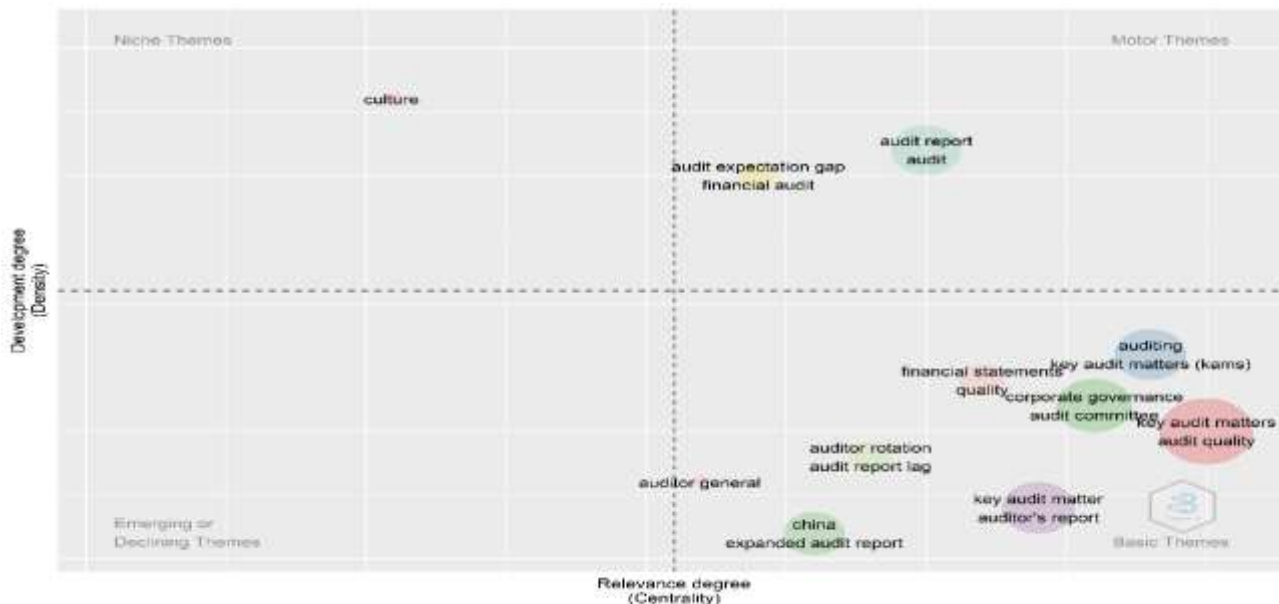
Analizând rețeaua bibliometrică din bazele de date Web of Science și Scopus (*Figura nr. 2*), se poate remarca faptul că peisajul cercetării în domeniul auditului este dominat de o serie de teme interconectate ce relevă preocupări actuale și evoluții în acest câmp. KAM-urile sunt un subiect nucleu în cercetare, ceea ce reflectă o atenție concentrată asupra complexităților și provocărilor inerente în comunicarea aspectelor esențiale ale auditurilor. Aceasta indică o explorare profundă a modului în care noțiunea de transparență este integrată în raportarea financiară. Simultan, se remarcă o atenție constantă acordată calității auditului, subliniind că standardul lucrărilor și precizia în comunicarea descoperirilor sunt de interes primordial în comunitatea academică și profesională. Aceasta este reflectată în legăturile strânse dintre evaluarea calității și impactul practicilor de audit asupra raportării financiare.

Transparența și dezvăluirea în raportarea auditurilor sunt, de asemenea, o tematică centrală, accentuând dorința părților interesate de a avea acces la informații financiare clare și de încredere. Cercetările recente tind să se

focalizeze pe modul în care modificările în standardele de raportare, cum ar fi introducerea ISA 701, influențează prezentarea informațiilor în rapoartele de audit. Evident, contextul mai larg al afacerilor și economiei globale nu este neglijat, cu pandemia COVID-19, care a introdus noi variabile în ecuația auditului, punând sub semnul întrebării robustețea și agilitatea practicilor existente de audit în fața unor șocuri neașteptate. Astfel, cercetarea este condusă de necesitatea adaptării și a inovației în metodologiile de audit pentru a răspunde la aceste provocări.

Între timp, relația dintre audit și guvernanta corporativă continuă să fie un teren fertil pentru investigație, cu studii ce dezbate influența pe care structurile de guvernanta ale firmelor o au asupra integrității și eficacității auditurilor. Acest dialog între discipline oferă perspective noi asupra modului în care auditul poate îmbunătăți transparența și responsabilitatea în cadrul corporațiilor. Într-un context mai larg, temele de cercetare se ramifică spre aspecte economice și de piață, precum gestionarea veniturilor și impactul acestora asupra auditurilor, demonstrând că auditul nu este doar o practică contabilă, ci și una profund interconectată cu dinamica economică.

Figura nr. 3. Harta tematică Web of Science și Scopus

Sursa: dezvoltat de autori cu ajutorul Bibliometrix

Harta tematică prezentată în **Figura nr. 3**, ilustrează peisajul dinamic al cercetării în audit, unde anumite subiecte stau la baza cercetărilor curente și influențează în mod semnificativ direcțiile de cercetare viitoare. „Audit report”, „audit expectation gap” și „financial audit” sunt identificate ca teme motoare de cercetare și reprezintă coloana vertebrală a literaturii de specialitate. Aceste subiecte nu numai că sunt bogat explorate și fundamentale pentru înțelegerea auditului, dar și constituie puncte de referință pentru alte domenii de cercetare. Prezența lor dominantă și conexiunile extinse sugerează că acestea sunt esențiale pentru studiul și practica auditului, funcționând ca noduri centrale în rețeaua de cunoștințe care formează acest domeniu. Pe de altă parte, „key audit matters”, „auditing”, „corporate governance” și „audit committee” sunt catalogate ca teme de bază, ceea ce reflectă statutul lor de subiecte ce stau la temelia înțelegerii contemporane a auditului și guvernancei corporative. Cu toate acestea, poziționarea lor indică faptul că există oportunități semnificative pentru aprofundarea și extinderea cercetării. „Key audit matters”, de exemplu, este un concept relativ nou, iar prezența sa în acest cadran subliniază potențialul său neexploatat de

a genera noi înțelegeri în legătură cu transparența și comunicarea în rapoartele de audit. „Expanded audit report” reprezintă o zonă de interes care nu a atins încă punctul de saturație în literatura academică și poate indica tendințe emergente sau specializate în practicile de audit, cum ar fi influența contextului cultural și a reglementărilor specifice națiunii asupra raportării și standardelor de audit.

Analiza citărilor a dezvăluit articole cheie care au pus bazele discuției despre KAM-uri, subliniind preocupările legate de modul în care KAM-urile sunt selectate și prezentate, impactul lor asupra percepției calității auditului de către utilizatori și modul în care pot influența deciziile investiționale. De asemenea, studiile au explorat provocările pe care auditorii le întâmpină în identificarea și comunicarea acestor aspecte, evidențiind o varietate de practici și interpretări în diferite jurisdicții.

Conform datelor din **Tabelul nr. 1**, care reflectă cele mai citate lucrări din bazele de date Web of Science și Scopus, se poate observa o tendință de creștere a interesului comunității academice și profesionale față de impactul dezvăluirilor despre aspectele-cheie de audit în rapoartele de audit.

Tabelul nr. 1. Analiza impactului cercetărilor în domeniul aspectelor-cheie de audit după numărul de citări			
Lucrare	Total citări	TC per Year	Normalized TC
GENDRON Y, 2004, AUDITING-J PRACT TH	105	5	1.8421
SIROIS LP, 2018, ACCOUNT HORIZ	96	13.7143	4.8664
SIERRA-GARCA L, 2019, BRIT ACCOUNT REV	64	10.6667	3.3247
BEDARD J, 2019, AUDITING-J PRACT TH	63	10.5	3.2727
PINTO I, 2019, J INT FIN MANAG ACC	58	9.6667	3.013
BOOLAKY PK, 2016, INT J AUDIT	54	6	1.3891
VELTE P, 2018, CORP SOC RESP ENV MA	53	7.5714	2.6866
ZENG YM, 2021, ACCOUNT HORIZ	44	11	4.2927
ABDELFATTAH, 2021, JOURNAL OF BUSINESS ETHICS	44	10	3.8923
MORONEY, 2021, EUROPEAN ACCOUNTING REVIEW	38	8	1.3656

Sursa: dezvoltat de autori cu ajutorul Bibliometrix

Interesul se concentrează pe modul în care aceste dezvăluiri influențează calitatea auditului, procesul de decizie al investitorilor și percepțiile diferitelor părți interesate cu privire la valoarea auditului și a raportării financiare. De exemplu, Gendron, Bédard și Gosselin (2004) explorează teritoriul relativ neexplorat al practicilor efective ale comitetelor de audit în cadrul întâlnirilor lor. Realizată ca un studiu de teren în trei corporații publice canadiene, cercetarea dezvăluie modul în care comitetele de audit,

care se conformează în mare măsură liniilor directoare ale Bursei de Valori din Toronto și recomandărilor voluntare ale Comitetului Blue Ribbon privind eficacitatea comitetului de audit, își desfășoară activitățile. Comitetele examinate sunt considerate eficiente de către participanții la întâlniri, oferind o perspectivă valoroasă asupra practicilor lor. Autorii identifică aspecte-cheie asupra cărora membrii comitetelor de audit pun accent în timpul întâlnirilor, inclusiv acuratețea declarațiilor financiare,

adecvarea exprimării utilizate în rapoartele financiare, eficacitatea controalelor interne și calitatea muncii efectuate de auditori. Lucrarea subliniază, de asemenea, criteriile de evaluare folosite de membrii comitetului pentru a judeca informațiile scrise și verbale prezentate de manageri și auditori, precum și importanța punerii de întrebări provocatoare și evaluarea răspunsurilor oferite de către manageri și auditori. Această lucrare, cu cele 105 citări acumulate, nu doar că oferă o perspectivă profundă asupra dinamicii interne a comitetelor de audit eficace, dar contribuie și la înțelegerea mai largă a rolului pe care aceste comitete îl joacă în guvernarea corporativă. Prin deschiderea „cutiei negre” a comitetelor de audit, Gendron, Bédard și Gosselin (2004) aduc o contribuție semnificativă la literatura de specialitate, oferind direcții valoroase pentru cercetările viitoare și pentru îmbunătățirea practicilor comitetelor de audit. De asemenea, studiul realizat de Sirois, Bédard și Bera (2018), care a folosit tehnologia eye-tracking pentru a examina cum aspectele-cheie de audit influențează procesul de achiziție a informațiilor de către utilizatori, a atras atenția prin numărul său de citări, cu 96 de referiri în literatura de specialitate. Această cercetare subliniază faptul că aspectele-cheie de audit direcționează atenția cercetărilor spre aspectele semnalate, demonstrând astfel valoarea adăugată a includerii KAM-urilor în rapoartele de audit. O altă contribuție importantă vine de la Zeng et al. (2021), care, concentrându-se pe datele din China, au evaluat dacă regula KAM îmbunătățește calitatea auditului. Cu 44 de citări, studiul lor oferă dovezi că implementarea aspectelor-cheie de audit a avut un impact pozitiv asupra calității auditului, evidențiind totodată că detaliile specificate în KAM sunt esențiale pentru înțelegerea acestui efect. Investigând influența diversității de gen în comitetele de audit asupra legibilității KAM, studiul lui Velte (2018) a evidențiat că firmele cu un procentaj mai mare de femei în comitetele de audit prezintă o legibilitate sporită a KAM. Cu 53 de citări, această cercetare contribuie la discuția despre cum diversitatea poate îmbunătăți calitatea și accesibilitatea informațiilor de audit. Pe de altă parte, Sierra-García et al. (2019), analizând datele din Marea Britanie, au explorat cum caracteristicile auditorului și ale clientului influențează magnitudinea și tipul de KAM-uri dezvăluite. Studiul lor, cu 64 de citări, arată că atât caracteristicile firmei de audit, cât și cele ale clientului sunt determinante pentru numărul și tipul de KAM-uri incluse în rapoartele de audit. Bédard, Gonthier-Besacier și Schatt (2019) au investigat consecințele implementării justificărilor evaluărilor în

Franța, similar KAM-urilor, descoperind că acestea nu au avut efectele anticipate asupra investitorilor sau a auditului. Această lucrare a strâns 63 de citări, contribuind la înțelegerea impactului extinderii rapoartelor de audit asupra diferitelor părți interesate. Boolaky și Quick (2016) au examinat, de asemenea, impactul rapoartelor de audit extinse, concentrându-se pe percepțiile directorilor de bănci. Cu 54 de citări, studiul lor sugerează că anumite extinderi, cum ar fi divulgarea nivelului de asigurare, pot avea un impact pozitiv, în timp ce alte adăugiri pot fi percepute ca fiind de utilitate limitată.

Prin urmare, analiza bibliometrică menționată evidențiază o tendință ascendentă a interesului comunității academice și profesionale pentru studiul impactului acestor KAM-uri asupra comportamentului și deciziilor diferitelor părți interesate, cum ar fi investitorii, creditorii și companiile auditate. Acest interes crescând este un semnal clar al recunoașterii rolului pe care KAM-urile îl joacă în asigurarea unui grad mai mare de claritate și relevanță a informațiilor prezentate în situațiile financiare. Mai mult decât atât, pe măsură ce societatea noastră devine din ce în ce mai digitalizată, curiozitatea academică se extinde și spre explorarea potențialului noilor tehnologii, precum inteligența artificială (IA) și analiza big data, în revoluționarea modului în care KAM-urile sunt identificate, analizate și raportate. Această direcție de cercetare nu numai că subliniază progresul tehnologic continuu în domeniul contabilității și auditului, dar indică și o schimbare paradigmatică în modul în care aceste procese se pot adapta pentru a îmbunătăți eficiența și eficacitatea lor. Așadar, analiza bibliometrică realizată conturează necesitatea unei evaluări a impactului aspectelor-cheie de audit asupra situațiilor financiare ale entităților auditate. Această nevoie derivă din recunoașterea faptului că aspectele-cheie de audit oferă informații valoroase cu privire la zonele de risc semnificativ și judecățile critice ale auditorilor în procesul de audit. Astfel, înțelegerea modului în care aceste elemente influențează percepțiile și deciziile părților interesate poate contribui la îmbunătățirea practicilor de audit și la dezvoltarea unor standarde de raportare mai robuste.

4. Metodologia cercetării

Studiul a avut ca punct de plecare cele 83 de entități listate la Bursa de Valori București (BVB) în categoria Pieței reglementate. Am adoptat criterii stricte la selecția eșantionului, pentru a asigura relevanța și comparabilitatea informațiilor. Astfel, am exclus entitățile

financiare, cum ar fi băncile, societățile de investiții financiare și societățile de asigurare, din cauza particularităților contabile specifice acestor entități. De asemenea, am eliminat entitățile aflate în procedură de reorganizare judiciară sau lichidare, precum și acele entități pentru care informațiile necesare nu erau accesibile public sau nu puteau fi identificate cu ușurință pe website-urile lor oficiale. După aplicarea criteriilor de selecție, eșantionul studiului a fost redus la 54 de entități. Dintre acestea, am exclus suplimentar nouă entități din cauza lipsei accesului la informațiile necesare și alte cinci pentru că nu prezentau aspecte-cheie în rapoartele lor de audit pentru exercițiul 2022, reducând astfel eșantionul la 40 de societăți active eligibile pentru analiză.

Am analizat rapoartele de audit ale eșantionului selectat pentru exercițiile financiare 2020, 2021 și 2022. Focalizarea a fost pe numărul și tipologia aspectelor-cheie de audit comunicate în aceste rapoarte, conform cerințelor standardului ISA 701. Am documentat atât prezența, cât și absența comunicării aspectelor-cheie de audit, precum și cazurile în care rapoartele de audit nu au inclus aceste

informații, deși introducerea acestora este obligatorie conform ISA 701.

Pentru analiza datelor s-a utilizat SPSS21 și am construit un model care încorporează evoluția capitalurilor proprii ale societăților din eșantion, reflectând astfel impactul potențial al comunicării aspectelor-cheie de audit asupra deciziilor investitorilor și ale managementului entităților. Modelul a inclus variabile precum creșterea sau reducerea capitalurilor proprii (Cap) între anii consecutivi și numărul de aspecte-cheie comunicate. Astfel, modelul propus se conturează astfel:

Model

$$\frac{Cap_{t_i}}{Cap_{t-1_i}} = \beta \times No. KAM_{t-1_i} + \varepsilon$$

Pentru a evidenția care dintre aspectele-cheie a avut un impact asupra modificărilor capitalului propriu, am construit următorul model extins:

$$\frac{Cap_{t_i}}{Cap_{t-1_i}} = \beta_1 \times NO. RV_{t-1_i} + \beta_2 \times NO. IMOBC_{t-1_i} + \beta_3 \times NO. AC_{t-1_i} + \beta_4 \times NO. CR_{t-1_i} + \beta_5 \times NO. ISF_{t-1_i} + \beta_6 \times NO. DAT_{t-1_i} + \beta_7 \times NO. IMOBF_{t-1_i} + \beta_8 \times NO. IC_{t-1_i} + \beta_9 \times NO. IMP_{t-1_i} + \beta_{10} \times NO. RAP_{t-1_i} + \varepsilon$$

$$NO. KAM_{t_i} = NO. RV_{t_i} + NO. IMOBC_{t_i} + NO. AC_{t_i} + NO. CR_{t_i} + NO. ISF_{t_i} + NO. DAT_{t_i} + NO. IMOBF_{t_i} + NO. IC_{t_i} + NO. IMP_{t_i} + NO. RAP_{t_i}$$

în care,

RV – Recunoaștere venituri; IMOBC – Imobilizări corporale; AC – Active circulante; CR – Creanțe; ISF – Întocmire situații financiare; DAT – Datorii; IMOBF – Imobilizări financiare; IC – Ipoteza continuității; IMP – Impozite; RAP – Rezerve auditor precedent.

Pentru obiectul studiului nostru, aspectele-cheie au fost regrupate astfel:

1. RV – Recunoaștere venituri
2. IMOBC – Imobilizări corporale: Testare depreciere imobilizări + Reevaluare terenuri și construcții + Recunoaștere imobilizări corporale + Testare depreciere fond comercial + Investiții imobiliare
3. AC – Active circulante: Stocuri + Producție în curs + Active pentru vânzare
4. CR – Creanțe: Creanțe clienți + Creanțe asupra statului

5. ISF – Întocmire situații financiare: Întocmirea situațiilor financiare + Solduri deschidere + Control intern
6. DAT – Datorii: Provizioane + Datorii
7. IMOBF – Imobilizări financiare: Evaluare active financiare + Contracte leasing + Achiziții societăți
8. IC – Incertitudine continuitate
9. IMP – Impozite: Scutire profit reinvestit + Creanțe impozit amânat
10. RAP – Rezerve auditor precedent.

Pe lângă analiza cantitativă, am inclus și o componentă calitativă prin evaluarea impactului comunicării aspectelor-cheie de audit asupra transparenței și calității informațiilor financiare raportate. Acest lucru a implicat o revizuire detaliată a conținutului și modului în care aspectele-cheie de

audit sunt prezentate în rapoarte, precum și a impactului lor în deciziile de management și investiții.

Toate datele utilizate în cadrul studiului provin din surse publice, respectând principiile etice ale cercetării. Studiul recunoaște limitările sale, inclusiv dimensiunea redusă a eșantionului și excluderea anumitor categorii de entități, care ar putea influența generalizarea concluziilor.

Formularea ipotezelor de cercetare urmărește să exploreze impactul practic și valoric al KAM-urilor asupra comportamentului și deciziilor părților interesate, încercând să pună în balanță beneficiile potențiale ale transparenței sporite cu provocările legate de implementarea efectivă și uniformă a acestor standarde de raportare.

Ipoieza 1 (H1). *Prezentarea aspectelor-cheie în raportul de audit oferă informații valoroase pentru administratori sau proprietari, determinându-i să întreprindă acțiuni care pot conduce la îmbunătățirea structurii de capital și la creșterea valorii de piață a companiei.*

Ipoieza 2 (H2). *Divulgarea KAM-urilor în rapoartele de audit atrage atenția potențialilor investitori asupra aspectelor-cheie și a riscurilor asociate cu o anumită companie, influențându-i astfel să aloce capital în cadrul entității respective.*

Practic, ipoteza 1 se fundamentează pe ideea că transparența adusă de KAM-uri în raportul de audit poate oferi o bază solidă pentru decizii strategice informate, contribuind astfel la optimizarea performanței financiare și la consolidarea încrederii investitorilor în integritatea

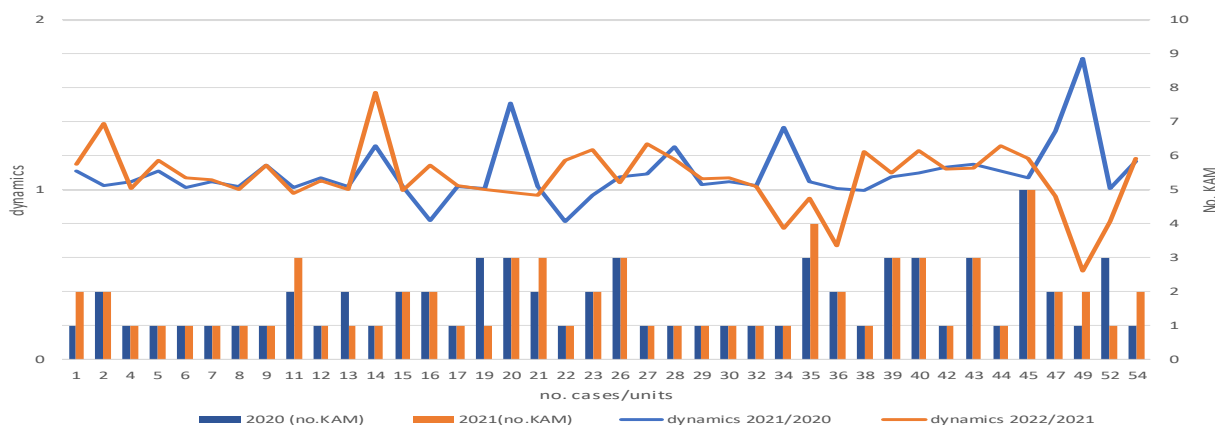
raportărilor financiare. În același timp, ipoteza 2 se bazează pe ideea că claritatea și specificitatea informațiilor KAM au un rol principal în decizia de investiții, oferind investitorilor un nivel superior de înțelegere a riscurilor și oportunităților, ceea ce poate contribui la o alocare mai eficientă a resurselor pe piața de capital.

5. Rezultate și discuții

Conform *Figurilor nr. 4 și 5*, se observă că în raportul de audit aferent anului 2020, pentru o entitate s-au prezentat 5 aspecte-cheie, pentru 8 entități s-au prezentat câte 3 aspecte-cheie, pentru 9 entități s-au prezentat câte 2 aspecte-cheie și pentru 22 de entități s-a prezentat câte 1 aspect-cheie. În ceea ce privește raportul de audit pentru anul 2021, se observă că pentru 2 entități s-au prezentat 5, respectiv 4 aspecte-cheie, pentru 7 entități s-au prezentat câte 3 aspecte-cheie, pentru 9 entități s-au prezentat câte 2 aspecte-cheie și pentru 22 de entități s-a prezentat câte 1 aspect-cheie.

Această distribuție a entităților în funcție de numărul de KAM scoate în evidență faptul că cele mai multe entități, 55,0% dintre acestea, au prezentat un singur KAM în raportul de audit și 22,5% au prezentat două KAM-uri. Prin urmare, se poate afirma că marea majoritate a societăților luate în analiză (aproximativ 80% dintre acestea) prezintă în rapoartele de audit 1 sau maximum 2 aspecte-cheie.

Figura nr. 4. Dinamica capitalurilor proprii și numărul de KAM-uri în anii 2020 și 2021 pentru unitățile luate în analiză

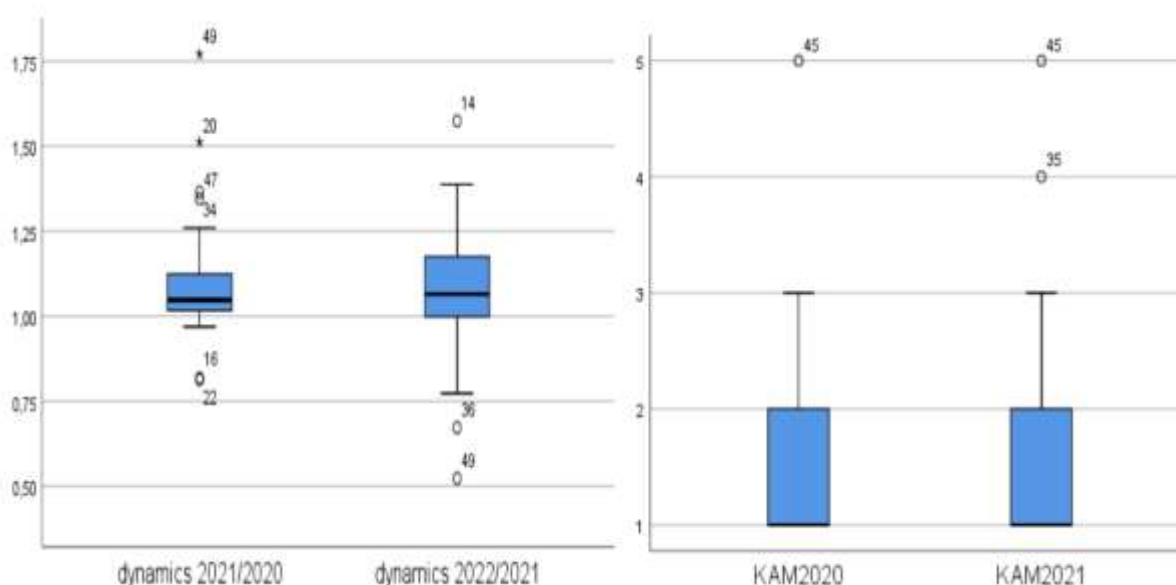

Sursa: dezvoltat de autori

Dinamica capitalurilor proprii pentru cele 40 de entități luate în analiză înregistrează valori negative, între [-18,2%; -0,6%], pentru 4 entități în anul 2021 față de 2020, respectiv între [-47,4%; -0,3%] pentru 9 entități în anul 2022 față de anul 2021. Cele mai mari creșteri ale capitalurilor proprii, de peste 30%, regăsim la 4 entități în anul 2021 față de 2020, respectiv la 2 entități în anul 2022 față de 2021.

Dacă analizăm comparativ dinamica capitalurilor proprii și numărul de KAM-uri pentru perioadele luate în analiză, observăm că 77,5% dintre entități nu prezintă modificări în ceea ce privește numărul de KAM-uri din anii 2020 și 2021, iar 60,0% dintre entități nu prezintă modificări importante în ceea ce privește dinamica capitalurilor proprii, diferențele între cei 2 indicatori situându-se în intervalul [-0,1; 0,1].

Figura nr. 5. Distribuția unităților în funcție de dinamica capitalurilor proprii și numărul de KAM

Sursa: dezvoltat de autori

În ceea ce privește distribuția unităților în funcție de dinamica capitalului, se poate observa în **Figura nr. 5** că aceasta prezintă o asimetrie, respectiv o aglomerare spre valorile mici în prima perioadă luată în analiză (CSkewness =2,06), respectiv o ușoară asimetrie, aglomerare spre valorile mari în a doua perioadă (CSkewness=-0,40). După cum se poate observa, cinci unități sunt *outlier* la valorile mari și patru la valorile mici, înregistrând valori ale dinamicii ce fac notă discordantă cu seria analizată. Distribuția unităților în funcție de numărul de KAM-uri este asimetrică cu o aglomerare spre valorile mici (CSkewness =1,33), în ambele perioade analizate.

De asemenea, putem observa că două unități sunt *outlier* la valorile mari, respectiv au prezentat în raportul de audit peste 4 KAM-uri.

Având în vedere concluziile enunțate anterior și pentru a verifica dacă există diferențe semnificative între cele două perioade luate în analiză, am aplicat General Linear Model – Repeated Measures, iar rezultatele sunt prezentate în **Tabelul nr. 2**. Analiza varianței pentru eșantioane perechi reprezintă un studiu adecvat atunci când se dorește analiza modificărilor în timp a unor variabile asupra cărora s-au aplicat diverși stimuli (Howitt, D. și Cramer, D., 2005).

Tabelul nr. 2. Analiza existenței unor diferențe semnificative între cele două perioade analizate pentru dinamica capitalurilor proprii și numărul de KAM-uri (General Linear Model – Repeated Measures)

	N	Mean	Std. Deviation	Tests of Within-Subjects Effects- Sphericity Assumed	
				Sig.	Partial Eta Squared
dynamics 2021/2020	40	1,098	0,168	0,567	0,008
dynamics 2022/2021	40	1,072	0,181		
KAM2020	40	1,725	0,960	0,800	0,001
KAM2021	40	1,750	1,006		

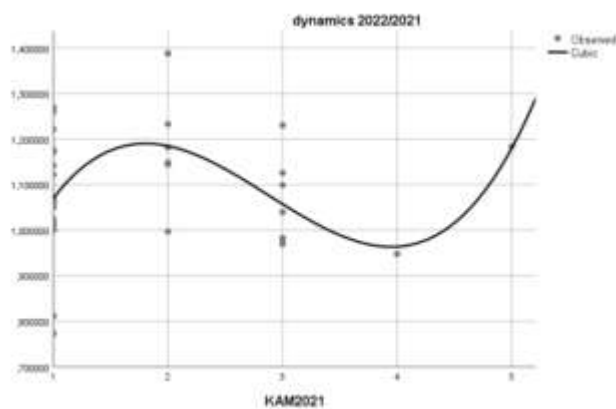
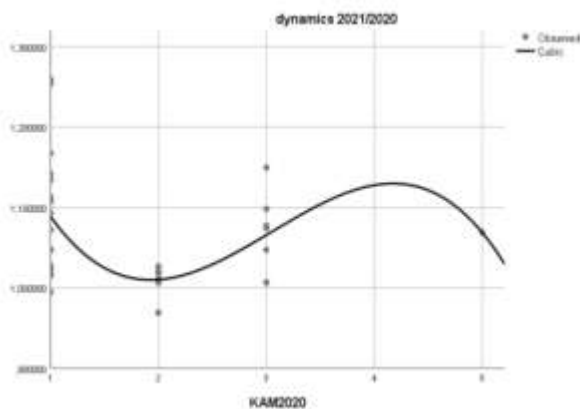
Sursa: dezvoltat de autori

Conform rezultatelor analizei, se certifică faptul că nu există diferențe semnificative ($p > 0,005$) între seriile de date aferente indicatorilor dynamics 2021/2020 și dynamics 2022/2021 ($p = 0,567$) și între numărul de KAM-uri 2020 și KAM-uri 2021 ($p = 0,800$). Cu alte cuvinte, se poate afirma că, în medie, unitățile din eșantion și-au păstrat în perioada analizată (2020-2022) dinamica capitalurilor proprii și numărul de KAM-uri, existând o stabilitate mai mare la indicatorul numărul de KAM-uri.

Pentru a analiza existența legăturii dintre dinamica capitalurilor proprii și numărul de KAM-uri, respectiv dacă numărul de aspecte-critice prezentate în rapoartele de audit au determinat o modificare a capitalurilor proprii, am construit două modele econometrice din care au fost eliminate entitățile ce au fost considerate *outlier*, conform *Figurii nr. 5*. Astfel, pentru modelul I au fost luate în considerare 34 de entități, iar pentru modelul II un număr de 37 societăți. Rezultatele sunt prezentate în *Tabelul nr. 3*.

Tabelul nr. 3. Analiza legăturii dintre numărul de KAM-uri și dinamica capitalurilor proprii

	N. of cases	Model Summary R/R Square	ANOVA -Sig.	Coefficients	
				β	Sig.
Model I dynamics 2021/2020 – KAM2020	34	0,450/0.202	0,076	-0,513	0,029
				0,195	0,041
				-0,021	0,055
Model II dynamics 2022/2021 – KAM2021	37	0,412/0.170	0,110	0,982	0,016
				-0,397	0,016
				0,046	0,017

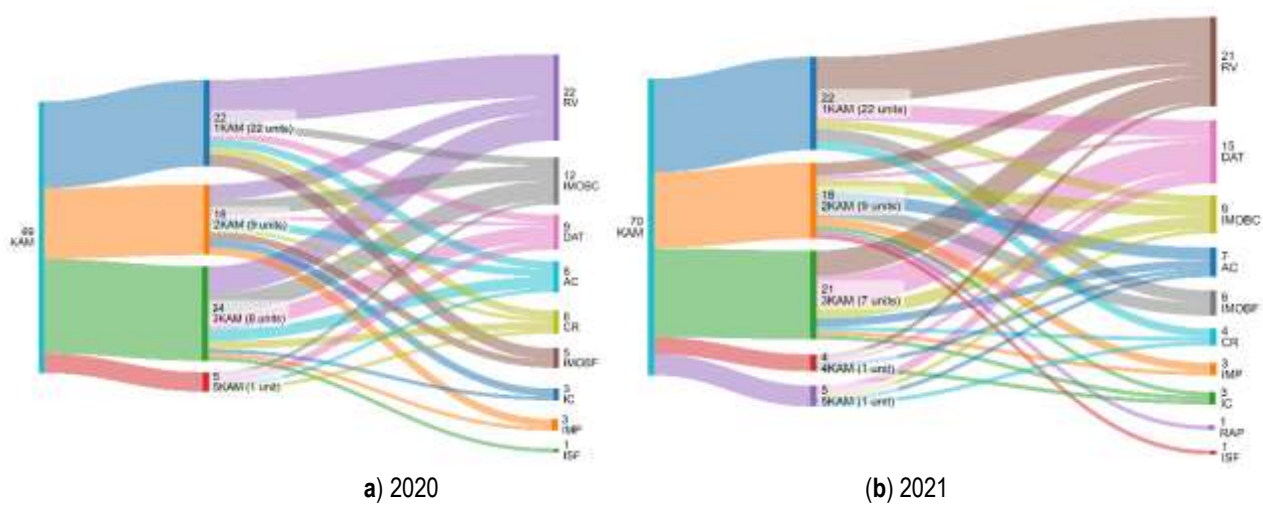

Sursa: dezvoltat de autori

Se poate observa că există o foarte ușoară legătură de tip ecuație polinomială de gradul III (cubic) între numărul de KAM-uri și dinamica capitalurilor proprii, ceea ce confirmă ipotezele formulate. Cu alte cuvinte, aproximativ 20% din dinamica capitalurilor proprii este influențată de numărul de KAM-uri prezentate anterior în rapoartele de audit, la o probabilitate de aproximativ 10%. Având în vedere că în baza de date analizată

variabila independentă (nr. de KAM-uri) este o variabilă numerică de formă categorială (valori între 1 și 5 care aparțin mulțimii numerelor naturale), considerăm că o valoare a testului de semnificație de aproximativ 0,10 pentru ANOVA și valori ale testelor de semnificație aferente coeficienților ecuației mai mici de 0,05, arată că, în medie, există o ușoară legătură între variabile.

Figura nr. 6. Distribuția pe categorii a KAM-urilor pentru unitățile luate în analiză

Sursa: dezvoltat de autori

Așa cum se poate observa în **Figura nr. 6**, dintre cele aproximativ 70 de KAM-uri prezentate în rapoartele de audit, aproximativ 30% sunt RV și tot 30% însumează IMOBC și DAT. În jur de 10% dintre aspectele-cheie sunt de tipul AC, între 5% și 10% sunt CR și IMOBF, în jur de 4% IC și IMP, iar aspectele-cheie de tipul ISF, RAP apar o singură dată în rapoartele de audit.

Pentru a determina care dintre aspectele critice prezentate în rapoartele de audit au influențat modificările de capital propriu, am construit două modele econometrice pentru fiecare perioadă în parte și am testat ambele baze de date, atât cea în care regăsim toate entitățile (40), cât și cea din care au fost eliminați outlier-ii, conform **Figurii nr. 5**. Pentru a găsi cea mai bună combinație de variabile

independente care explică variația dependenței și pentru că nu există coliniaritate între variabilele independente (Jaba, E. și Grama, A. 2004), a fost aplicată analiza Liniar Regression – de tip Backward, iar rezultatele sunt prezentate în **Tabelul nr. 4**.

Așa cum se poate observa, factorul care influențează dinamica capitalurilor proprii din perioada 2022/2021 într-o proporție de 24,4% ($p=0.002$) este IMOBC, atunci când din analiză sunt eliminați outlier-ii prezentați anterior, iar dacă se iau în calcul toate unitățile ($N=40$), factorul care influențează dinamica într-o proporție de 26.7% este IMOBF. Alte aspecte-cheie care ar avea ușoare influențe asupra dinamicii capitalurilor proprii ar fi RV și IMP, fiind printre ultimele variabile scoase din model.

Tabelul nr. 4. Analiza legăturii dintre dinamica capitalurilor proprii (variabila dependentă) și categoriile de KAM-uri (variabilele independente)

Dependent	N. of cases	Model Summary R Square	ANOVA -Sig.	The order of removing the variables from the model Standardized Coefficients – β (Sig.)									
				RV	IMOBC	AC	CR	ISF	DAT	IMOFB	IC	IMP	RAP
Dynamics 2021/2020	40	0.264 0.070	0.100	9 -0.264 (0.100)	5	7	4	2	3	8	1	6	-
	34	0.200 0.040	0.257	8	5	3	7	2	4	1	9 -0,200 (0,257)	6	-
Dynamics 2022/2021	40	0.517 0.267	0.001	9	5	4	7	1	6	10 -0,517 (0,001)	3	8	2
	37	0.494 0.244	0.002	8	10 0,494 (0,002)	3	6	1	2	9	5	7	4

Sursa: dezvoltat de autori

6. Concluzii

Considerăm că studiul nostru și-a atins obiectivul propus, acela de a identifica o legătură între dinamica capitalurilor proprii și numărul și tipologia aspectelor-cheie prezentate de auditorul statutar în raportul său. Rezultatele analizei confirmă ipotezele formulate, certificând faptul că nu s-au înregistrat pentru unitățile din eșantion diferențe semnificative între cele două perioade analizate în ceea ce privește dinamica capitalurilor proprii și numărul de KAM-uri și că există o foarte ușoară legătură între numărul de KAM-uri din rapoartele de audit și dinamica capitalurilor proprii. Aspectele-cheie care au influențat mai puternic dinamica capitalurilor proprii au fost IMOBC și IMOFB.

Limitele studiului au fost determinate de excluderea unor entități pentru care nu au fost identificate informațiile necesare sau auditorul statutar nu a dat curs cerințelor Standardului Internațional de Audit ISA 701 – Comunicarea aspectelor-cheie de audit în raportul auditorului independent.

Astfel, pentru exercițiul financiar 2020, în cazul altor entități decât cele cuprinse în eșantion, s-a constatat că la două entități a fost introdus paragraful referitor la aspecte-cheie, dar s-a prezentat că, în opinia auditorului, nu există aspecte-cheie sau că se consideră că acestea au fost prezentate în paragrafele anterioare. La alte trei entități

nu a fost introdus în raportul auditorului paragraful privind aspecte-cheie de audit, chiar dacă introducerea acestui paragraf este obligatorie în conformitate cu prevederile standardului ISA 701.

Pentru exercițiul financiar 2021, în cazul altor entități decât cele cuprinse în eșantion, situația constatată anterior se menține. De asemenea, alte patru entități nu au publicat raportul anual pentru anul 2021. În ce privește aspectele pentru care au fost identificate și prezentate aspectele-cheie de audit, situația se prezintă relativ similar cu cea din 2020.

În ceea ce privește exercițiul financiar 2022, pentru opt entități, altele decât cele cuprinse în eșantion, nu am putut colecta informații privind capitalurile proprii, patru entități nu au introdus un paragraf privind aspectele-cheie, iar opt entități nu au identificat aspecte-cheie. Referitor la aspectele pentru care au fost identificate și prezentate aspectele-cheie de audit, situația se prezintă relativ similar cu cea din 2021.

Aceste situații ne conduc la constatarea că, după o perioadă rezonabilă de timp de la apariția standardului ISA 701, se mai întâlnesc cazuri în care auditorul statutar nu aplică în mod corespunzător prevederile acestui standard. Derapajele de aplicare a acestui standard se întâlnesc atât la firmele de audit naționale, cât și la cele multinaționale.

Bibliografie

1. Abdelfattah, T., Elmahgoub, M., and Elamer, A. A. (2021), Female Audit Partners and Extended Audit Reporting: UK Evidence. *Journal of Business Ethics*, 174(1), 177-197.
2. Ariadi, D., Jasmine, J., and Oktavia, V. (2023), Dampak Penerapan Masalah Audit Utama di Indonesia [The Impact of Implementing Key Audit Matters in Indonesia]. *Sinomika Journal*, 1(5), <https://doi.org/10.54443/sinomika.v1i5.641>.
3. Bédard, J., Gonthier-Besacier, N., and Schatt, A. (2019), Consequences of Expanded Audit Reports: Evidence from the Justifications of Assessments in France. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 38(3), 23-45, <https://doi.org/10.2308/ajpt-52339>.
4. Boolaky, P. K., and Quick, R. (2016), Bank Directors' Perceptions of Expanded Auditor's Reports. *International Journal of Auditing*, 20(2), 158-174, <https://doi.org/10.1111/ijau.12063>.
5. Botes, V., Low, M., and Sutton, A. (2020), Key Audit Matters and their Implications for the Audit Environment. *International Journal of Economics and Accounting*, 9(4).
6. Ecim, D., Maroun, W., and Duboise de Ricquebourg, A. (2023), An Analysis of Key Audit Matter Disclosures in South African Audit Reports from 2017 to 2020. *South African Journal of Business Management*, 54(1), Article a3669, <https://doi.org/10.4102/sajbm.v54i1.3669>.
7. Fera, P., Pizzo, M., Vinciguerra, R. and Ricciardi, G. (2022), Sustainable Corporate Governance and New Auditing Issues: A Preliminary Empirical Evidence on Key Audit Matters. *Corporate Governance*, 22(1), 194-211, <https://doi.org/10.1108/CG-09-2020-0427>.
8. Gendron, Y., Bédard, J., and Gosselin, M. (2004), Getting Inside the Black Box: A Field Study of Practices in "Effective" Audit Committees. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 23(1), 153-171, <https://doi.org/10.2308/aud.2004.23.1.153>.
9. Howitt, D., Cramer, D. (2005), Introduction to SPSS in Psychology, *Pearson Education Limited*.
10. IAASB. (2020), *Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements*. Translated by the Chamber of Financial Auditors of Romania, Bucharest.
11. IAASB's Auditor Reporting Implementation Working Group. (2015), April 22, *Auditor Reporting – Illustrative Key Audit Matters. Supporting International Standards*. Disponibil pe internet: <https://www.iaasb.org/publications/auditor-reporting-illustrative-key-audit-matters-3> (accesat pe 17 aprilie 2024).
12. Jaba, E., Grama, A. (2004), Analiza statistică cu SPSS sub Windows, *Editura Polirom*.
13. McGeachy, D., and Arnold, C. (2017, December 13), Auditor Reporting Standards Implementation: Key Audit Matters. Supporting International Standards. Disponibil pe internet: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/supporting-international-standards/discussion/auditor-reporting-standards-implementation-key-audit-matters> (accesat pe 17 aprilie 2024).
14. Moroney, R., Phang, S.-Y., and Xiao, X. (2021), When Do Investors Value Key Audit Matters? *European Accounting Review*, 30 (1), 63-82.
15. Petropoulos, G., Tsipouridou, M., Boskou, G., and Spathis, C. (2023), Disclosure of Important Issues in Audit Reports: First Year of Implementation. *International Conference on Business and Economics – Hellenic Open University*, 1(1), <https://doi.org/10.12681/icbe-hou.5308>.
16. Pinto, I., and Morais, A. I. (2019), What Matters in Disclosures of Key Audit Matters: Evidence from Europe. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 30 (2), 145-162, <https://doi.org/10.1111/jifm.12095>.
17. Segal, M. (2019), Key Audit Matters: Insight from Audit Experts. *Meditari Accountancy Research*, 27(3), 472-494, <https://doi.org/10.1108/MEDAR-06-2018-0355>.
18. Sierra-García, L., Gambetta, N., and Orta-Pérez, M. (2019), Understanding the Determinants of the Magnitude of Entity-Level Risk and Account-Level Risk Key Audit Matters: The Case of the United

- Kingdom. *British Accounting Review*, 51(3), 227-240, <https://doi.org/10.1016/j.bar.2019.02.004>.
19. Sirois, L.-P., Bédard, J., and Bera, P. (2018), The Informational Value of Key Audit Matters in the Auditor's Report: Evidence from an Eye-tracking Study. *Accounting Horizons*, <https://doi.org/10.2308/acch-52047>.
  20. Sotnikova L. V. (2021), Sales Revenue as a Key Audit Issue in Russia (Part 2). *Auditor*, 3, 53-60, <https://doi.org/10.12737/1998-0701-2021-7-3-53-60>.
  21. Tušek, B., and Ježovita, A. (2018), The Key Audit Matters as an Element of the Independent Auditor's Report – A Booster to the Corporate Governance. *InterEULawEast: Journal for the International and European Law, Economics and Market Integrations*, 5(2), <https://doi.org/10.22598/iele.2018.5.2.9>.
  22. Velte, P. (2018), Does Gender Diversity in the Audit Committee Influence Key Audit Matters' Readability in the Audit Report? UK Evidence. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 25(5), 748-755, <https://doi.org/10.1002/csr.1491>.
  23. Zeng, Y. M., Zhang, J. H., and Zhang, M. Y. (2021), Key Audit Matters Reports in China: Their Descriptions and Implications of Audit Quality. *Accounting Horizons*, 35(2), 167-192.